

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра економіки, підприємництва та маркетингу

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА

підготовки магістра

галузь знань 05 Соціальна та поведінкова наука

спеціальності 051 Економіка

освітньо-професійної програми Економіка довкілля і природних ресурсів

Луцьк – 2023

Силабус освітнього компонента «ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА» підготовки магістра галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 051 Економіка, за освітньо-професійною програмою Економіка довкілля і природних ресурсів.

Розробник: Сак Т.В., доцент кафедри економіки, підприємництва та маркетингу, кандидат економічних наук, доцент

Погоджено

Гарант ОПП
Економіка довкілля і природних ресурсів

Олена ПАВЛОВА

Силабус навчального компонента затверджено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та маркетингу. Протокол № 1 від 29.08.2023 року.

Завідувач кафедри

Олена ПАВЛОВА

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	05 Соціальні та поведінкові науки 051 Економіка Економіка довкілля і природних ресурсів Магістр	Нормативна
Кількість годин/кредитів ECTS 150/5		Рік навчання 2
		Семестр 3
		Лекції 28 годин
		Практичні (семінарські) 28год. Лабораторні 0 год. Індивідуальні 0 год.
		Самостійна робота 84 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Консультації 10 год.
		Форма контролю: екзамен
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача (-ів)

Сак Тетяна Василівна, к.е.н., доцент кафедри економіки, підприємництва та маркетингу, моб. 0501994909, Sak.Tatiana@vnu.edu.ua, G412

Дні занять розміщено на <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компоненту.

Освітній компонент «Еколого-економічна безпека» належить до переліку нормативних і спрямований на вивчення сучасних загроз еколого-економічній безпеці; особливостей організації комплексної системи забезпечення еколого-економічної безпеки держави, регіонів, підприємств для попередження ризиків та втрат.

2. Мета і завдання освітнього компоненту.

Метою освітнього компоненту «Еколого-економічна безпека» є формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань та практичних навичок щодо забезпечення системи еколого-економічної безпеки, розвитку професійних компетенцій економічного протистояння загрозам та управління наслідками їх впливу.

Завдання освітнього компоненту: досконале опанування майбутніми фахівцями науково-методичних знань та аналітико-розрахункових і управлінських навичок в сфері забезпечення еколого-економічної безпеки, формування в слухачів навичок по своєчасному визначенню кризових ситуацій у діяльності підприємства для запобігання можливого збитку внаслідок неефективного використання корпоративних ресурсів.

3. Результати навчання (компетентності).

Інтегральна компетентність

Здатність визначати та розв'язувати складні економічні задачі та проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері економіки або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов та вимог.

Загальні компетенції

- ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК3. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
- ЗК4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК5. Здатність працювати в команді.
- ЗК6. Здатність розробляти та управляти проєктами.
- ЗК7. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

Спеціальні (фахові) компетенції

- СК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.
- СК3. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки.
- СК4. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження.
- СК5. Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку.
- СК6. Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.
- СК7. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.
- СК8. Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.
- СК9. Здатність застосовувати науковий підхід до формування та виконання ефективних проєктів у соціально-економічній сфері.
- СК10. Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем.
- СК14. Здатність використовувати знання з економіки природокористування на засадах еколого-економічної безпеки та моніторингу соціально-економічних систем.

Програмні результати навчання

- РН4. Розробляти та управляти соціально-економічними проєктами та комплексними діями з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.
- РН9. Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, досліджень та економіко – математичного моделювання та прогнозування.
- РН12. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики.
- РН14. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.
- РН18. Володіти вмінням моніторингу соціально-економічних систем за умов дотримання еколого-економічної безпеки

4. Структура освітнього компоненту

	Усього	Лек.	Лаб.	Сам. роб.	Консульт ації	*Форма контролю / Бали**
Змістовий модуль 1. Концептуальні засади екологічної безпеки						
Тема 1. Екологічна безпека як складова національної безпеки	13	2	2	8	1	Д, РМГ / 4
Тема 2. Методологічні засади дослідження екологічної безпеки	17	4	4	8	1	Д, РМГ / 4
Тема 3. Оцінка сучасного стану та механізми забезпечення екологічної безпеки екосистем України	19	4	4	10	1	Д, РМГ / 4
Разом за модулем 1	49	10	10	26	3	Макс. (середня) оцінка 12
Змістовий модуль 2. Теоретико-методичні основи економічної безпеки						
Тема 4. Економічна безпека як складова національної безпеки держави	13	2	2	8	1	Д, РМГ / 4
Тема 5. Система економічної безпеки підприємства	13	2	2	8	1	Д, РМГ, РЗ/К / 4
Тема 6. Негативні чинники та система показників економічної безпеки підприємства	17	4	4	8	1	Д, РМГ, РЗ/К, П / 4
Тема 7. Організація управління системою економічної безпеки підприємства	13	2	2	8	1	О,Т,РЗ/ 12
Тема 8. Формування стратегії економічної безпеки підприємства як складової його загальної стратегії розвитку	15	2	4	8	1	Д, РМГ, РЗ/К / 4
Тема 9. Антикризисне регулювання та управління в системі економічної безпеки підприємства	15	4	2	8	1	Д, РМГ, РЗ/К / 4
Тема 10. Міжнародні стандарти забезпечення економічної безпеки	15	2	2	10	1	Д, РМГ / 4
Разом за модулем 2	101	18	18	58	7	Макс. (середня) оцінка 28
Види підсумкових робіт:						
Модульна контрольна робота 1						30
Модульна контрольна робота 2						30
Всього годин / Балів	150	28	28	84	10	100

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, П – презентація роботи; Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

5. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота– це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються здобувачами освіти самостійно під методичним керівництвом викладача.

До завдань самостійної роботи, які запропоновані здобувачам освіти, віднесено:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Робота з вивчення рекомендованої літератури.

3. Вивчення основних термінів та понять за темами дисципліни.
4. Підготовка до практичних занять, дискусій, роботи в малих групах, тестування.
5. Контрольна перевірка кожним студентом особистих знань за запитаннями для самоконтролю.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти

Відвідування занять є обов'язковою складовою вивчення освітнього компонента. Про відсутність з поважних причин здобувачі освіти зобов'язані доводити до відома викладача заздалегідь. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, карантин, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із деканатом та викладачем.

Політика щодо зарахування результатів формальної, неформальної та інформальної освіти. Результати навчання, здобуті шляхом формальної, неформальної та/або інформальної освіти, визнаються в ВНУ імені Лесі Українки шляхом валідації (https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-02/Polozhennia_%20vyznannia_rezultativ_navchannia_formalnii.pdf).

Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, контрольній роботі тощо, які передбачені силабусом освітнього компонента.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або першого місяця від початку семестру, враховуючи ймовірність не підтвердження здобувачем результатів такого навчання.

Політика щодо академічної доброчесності.

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату. Списування під час контрольних робіт та екзамену заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Політика щодо дедлайнів та перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-2 бали). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

V. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль проводиться у формі усного семестрового екзамену згідно затвердженого розкладу.

Підсумкова семестрова оцінка з освітнього компонента (за 100-бальною шкалою) визначається двома способами як сума трьох складових: 40 балів за поточне оцінювання і 60 балів за модульні контрольні роботи або 40 балів за поточне оцінювання та 60 балів за іспит.

Підсумкова семестрова оцінка виставляється без складання іспиту, якщо здобувач освіти успішно виконав усі завдання, передбачені силабусом освітнього компонента, і набрав при цьому 75 балів і більше. Така оцінка виставляється у день проведення екзамену за умови обов'язкової присутності здобувача освіти. У разі незадовільної підсумкової семестрової оцінки, або за бажання підвищити рейтинг, здобувач освіти складає екзамен (60 балів), а його результат за модульні контрольні роботи анулюється.

Екзаменаційна оцінка визначається в балах від 0 до 60 за результатами виконання екзаменаційних завдань. Здобувачу освіти пропонується дати відповідь на 2 питання, кожне з яких оцінюється в 15 балів, розв'язати задачу чи кейс, які оцінюються в 30 балів.

Перелік питань на екзамен

1. Екологічна безпека, як складова національної безпеки України

2. Основні категорії екологічної безпеки.
3. Екологічна небезпека – основна категорія екологічної безпеки.
4. Принципи екологічної безпеки.
5. Критерії екологічної безпеки.
6. Рівні екологічної безпеки.
7. Територіальний розподіл екологічної безпеки в Україні.
8. Екологічні ризики та їх оцінка.
9. Стандартизація та нормування у сфері забезпечення екологічної безпеки
10. Вимоги екологічної безпеки щодо планування та забудови територій
11. Вимоги екологічної безпеки щодо продуктів харчування та продукції сільськогосподарського виробництва
12. Правовий режим зон надзвичайних екологічних ситуацій
13. Особливості системи попередження надзвичайних ситуацій.
14. Суть і цілі економічної безпеки держави
15. Складові економічної безпеки держави
16. Індикатори економічної безпеки держави
17. Концепція національної безпеки України
18. Національні інтереси та загрози економічній безпеці України.
19. Основні поняття у сфері системи економічної безпеки держави.
20. Суб'єкти забезпечення національної безпеки держави
21. Загальнодержавне забезпечення економічної безпеки
22. Недержавні суб'єкти забезпечення економічної безпеки держави.
23. Поняття еколого-економічної безпеки підприємства
24. Поняття складових еколого-економічної безпеки підприємства, їх характеристика
25. Принципи забезпечення еколого-економічної безпеки підприємства
26. Сутність, мета та завдання системи управління еколого-економічною безпекою підприємства
27. Порядок формування системи еколого-економічної безпеки
28. Основні елементи системи управління еколого-економічною безпекою підприємства
29. Концепція еколого-економічної безпеки підприємства
30. Негативні чинники впливу на стан складових еколого-економічної безпеки підприємства та їх характеристика
31. Загрози та чинники впливу на еколого-економічну безпеку підприємства
32. Сутність та значення діагностики в управлінні еколого-економічною безпекою бізнесу
33. Методика діагностики еколого-економічної безпеки підприємства
34. Система показників еколого-економічної безпеки підприємства
35. Основи організації управління еколого-економічною безпекою підприємства
36. Принципи організації управління еколого-економічною безпекою підприємства
37. Структура служби фінансово-економічної безпеки підприємства
38. Функції відділу (служби) фінансово-економічної безпеки підприємства
39. Сутність стратегії еколого-економічної безпеки підприємства
40. Послідовність формування стратегії еколого-економічної безпеки підприємства
41. Стратегічний аналіз еколого-економічної безпеки підприємства
42. Види стратегій еколого-економічної безпеки підприємства
43. Сутність та принципи антикризового управління підприємством
44. Організація антикризового управління на підприємстві
45. Реструктуризація підприємства: сутність, види та форми
46. Сутність та порядок проведення санації підприємства
47. Банкрутство та ліквідація підприємства
48. Діагностика банкрутства підприємства
49. Кадрова безпека підприємства
50. Методи забезпечення кадрової безпеки підприємства

51. Забезпечення надійності персоналу підприємства
52. Лояльність персоналу та сучасні технології її забезпечення
53. Поняття “корпоративний конфлікт”
54. Види корпоративних конфліктів
55. Поняття «рейдерство» та його види
56. Організація системи захисту підприємства від рейдерських захоплень
57. Сутність інтегрованої системи менеджменту забезпечення безпеки підприємства
58. Система управління безпекою праці на базі стандартів OHSAS 18000
59. Ризик менеджмент за вимогами міжнародного стандарту ISO/IES 27001
60. Міжнародні стандарти системи екологічного менеджменту ISO 14000

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна література

1. Екологічна безпека: навчальний посібник / О. І. Мороз, І. М. Петрушка, О. Н. Кузь, М. В. Руда, Н. С. Ріпак. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. 292 с.
2. Економічна безпека держави: навчально-методичний посібник / Живко З.Б., Черевко О.В., Копитко М.І., Зачосова Н.В., Живко М.О., Серeda В.В., Занора В.О., Бісєвець А.В.; за ред. Живко З.Б. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2019. 240 с.
3. Іванова Н.С. Економічна безпека : навч. посібник. Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2020. 139 с.
4. Концептуальні основи соціоекологоекономічної безпеки: колективна монографія / Л. М. Черчик, Н. В. Коленда, Н. М. Матвійчук та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. М. Черчик. Луцьк : Терен, 2018. 496 с.
5. Краснянський М.Ю. Екологічна безпека: навчальний посібник. К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. 180 с.
6. Марченко О. С. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2022. 246 с.
7. Посилкіна О. В., Братішко Ю. С. Соціально-економічна безпека : конспект лекцій. Харків : НФаУ. 2019. 143 с.
8. Сак Т. В. Еколого-економічна безпека: курс лекцій. Луцьк: ВНУ імені Лесі Українки, 2023. 98 с.
9. Сак. Т. В. Еколого-економічна безпека: методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи. Луцьк: ВНУ імені Лесі Українки, 2023. 68 с.

Додаткова література

1. Колодяжна, І. В., Букріна К. А. Економічна безпека в системі сталого функціонування підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство* / голов. ред. М. М. Палінчак. Ужгород, 2019. Вип. 23, Ч. 1. С. 135–140.
2. Повзун Д. І. Економічна безпека регіону як складова національної безпеки України. *Економіка та держава*. 2020. № 8. С. 89–94. DOI: [10.32702/2306-6806.2020.8.89](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.8.89)
3. Сак Т., Більо І., Ткачук Ю. Еколого-економічні наслідки російсько-української війни. *Економіка та суспільство*. 2022. №38. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-6>
4. Сак Т. В. Оцінка безпечності функціонування бізнесу в Україні. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки : журнал* / уклад. Любов Григорівна Ліпич, Мирослава Богданівна Кулинич. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. № 2(14). С. 34–41. (<https://echas.eenu.edu.ua/index.php/echas/article/view/317/268>)
5. Сак Т. В., Ющишина Л. О. Механізм антикризового управління в умовах забезпечення економічної безпеки підприємства. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки : журнал* / уклад. Любов Григорівна Ліпич, Мирослава Богданівна Кулинич. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. № 2. С. 66–74 (<https://echas.eenu.edu.ua/index.php/echas/article/view/450/377>)

Інтернет-ресурси

1. Кейси. Краща практика. URL: <http://www.management.com.ua/cases/>
2. Офіс протидії рейдерству (на правах департаменту). URL: <https://minjust.gov.ua/m/ofis-protidii-reyderstvu-na-pravah-departamentu>
3. Офіційний сайт громадського об'єднання «Антирейдер». URL: <http://anti-raider.org/>
4. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
6. Офіційний сайт СБУ. URL: <https://ssu.gov.ua/>